

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСЬКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

р. XVI

ч. 22-26

28. юна 2006
ціна 6,- Ск

• На святі відкриття таблиці М. Туркови був і той його портрет од Михала Ребея • На відкритті меморіальної таблиці Василеві Туркови-Гетешові притомних привітав і пару слів о миморядній особистості театралної драматургії повіє Мілош КАРАСЕК і сын Роман ТУРОК • Пані Елена ТУРКОВА жертвоувала свій жывот мужові і своїм двом сынам. Хоць Василь Турок не був прикладным тілом про робенный жывот, пані Елена была про него островом істоты до посліднього дня жывота, розуміла его жывотному посланю і з необычайнов терпеливостев толерувала его слабости. За то ей патрить огромна вдяка.

„3 того місця геройскы атаковав марность бытя...”

І таким речінем мож курто характеризувати може найвеце контрверзну а заедно найзнамішу особность русиньского возродного руху, котрый ся зачав по революції у 1989 році – **Василя ТУРКА-ГЕТЕША**. Меморіална табла з таким надписом тому визначному чоловікови в новодобім народностнім жывоті Русинів была одкрыта 14. юна 2006 (коли подля світського календаря менины має Василь), на признаннім про Василя Турка місцю – в рештаврації Аґат.

Зышла ся ту родина, знамы, приятелі, близки сполупрацовници як з Театру А. Духновича, так і его сполубоєвници на полю возродного процесу Русинів нелем зо Словеньска, але і споза границь, бо мено пана Василя Турка є спяте нелем з русиньскыма активітами на Словеньску, але і зо Світовов радыв Русинів, котрой був довгы рокы председом, світовыма конгресами Русинів, організаціев „Maisons de Pays” і множеством активіт, які пересягли границі Словеньской републикі. Быв то чоловік, котрый про свої ораторскы способности доказав за свою правду привернути на свій бік много Русинів, з котрых в тім часі (тісно по революції) мало хто знав так просто а заедно зрозуміло і ясно формуловати думкы, але і планувати будучность Русинів нелем на Словеньску, але і за его границями. Єдным з памятных є в тім часі выступлїня Василя Турка в телевизії, кідь вшыткым ясно высвітлив розділ міджі народностями Русин і Українець так, жебы то порозуміли нелем самы Русины, котрым была їх минулость довгы рокы замолжована, але і Словаці. Стачили на то дві просты речїна: „Матерьсков шыфов Русинів є Словеньско, николи нєв не была Україна. Ту ся народили наши предкове, ту жыеме ведно із Словаками і мы.” По таких словах было вшытко ясно, стратили ся похыбности, не было місця про спекуляції ці якісь додаткы, доповнїня, высвітлєваня што значить народность Русин.

Під зорганізованя стрічі ся підписав **Мілош Карасек**, котрый з драматургом Василем Турком сполупрацовав на театралнім полю. І ту драматург Театру Александра Духновича записав ся приступом собі властным, драматичне уменя робив способом, на котрый ся кінцем вісемдесятих і зачатком девятдесятих років мало хто одважыв. Театер А. Духновича мав тоту честь і щастя, же і заслугов **Василя Турка** зачав як єден з першых неісту, експерименталну путь, котров проразив нелем на словеньскых сценах, але був

жаданий і в заграничу. Як ся на тоты рокы позерать пан Мілош Карасек?

– *Нову еру в ТАД зачав тогдышній директор Ярослав Сисак, котрый понукнув місце драматурга В. Туркови. Тот властно розбігнув наштартовану машину і тренд театру зміцнїе, притягнув до него таких драматургів і сценографів як Йозефа Пражмарія, Блага Улара, але і мене. Споминам собі на першу еру „Сашко”, котра выкликала бурливы реакції нелем зато, же ся там на сцені вказав голый чоловік, што дотогды было табу, але главно прото, же там був зображений советський вояк в негативнім світлі. А як собі споминам на сполупрацу з Василем? Робив ем з ним 5 років як інтерный сценограф. Часто сьме были в конфлікті, надавали єден на другого, самособов у професіоналній ровні, што было про Василя призначе. З одступом часу ем го порозумів. Василь мав дар повїсти річі ясно, зрозуміло, без будьяких похыбностей і в тім часі був про мене як зьявлїня. Потім ем похопив. Заки я базировав на умелцькым выконі, Василь був у тім інтелігентнійшы. Про него був пріоритов чоловік, котрого доказав вытягнути на верх его способности. Так вытяг на світло світа забытого драматурга Пражмарія. Василь Турок про мене був єдиным практичным філософом, котрый мав прїсний погляд на весмір, але і на людєй. Ніч од них не чекав, брав їх з позітивами і негатівами як штасть природнов. Знав світу наставити зеркало. А нелем наставити. Він го і порядно розгобав і любив ся побавити на людській тупости, безоглядности, фарізействі, малости людського духа...*

Рештаврація Аґат ся стала про Василя Турка місцем его каждоденного перебуваня. Каждый, хто го хотів стрітити, знав, же го там найде і пан Турок буде охотный жертвовати му свій час, одповідати на его вопросы, дискутовати, полемізовати на будьякы темы. Быв то властно якийсь ненасилный дискусный клуб про тых, котры хотіли комунікувати, котры мали што повїсти, або глядали одповіді на свої вопросы.

Таков природнов, без будьяких офіціалностей была і стріча в Аґаті в день Василєвых менин. Не падали там помпезны слова, люде, котры ся хотіли зйти, пришли, дискутовали, споминали... Так, як за часів Василя Турка-Гетеша. **Кветослава КОПОРОВА, фоткы авторкы**

Чоловік має неперестанно міряти властну глыбку

Сучасна русиньска література, выхидивши з можностей розвитку в минулых десятирочах, можеме повїсти, же чекать на свій творчий потенциал. Наперек тому, і днес є в ній дакілько зрілых авторів, які своєв творчостев ставляють путь, по який бы в будучности могли і мали іти новы русиньскы таланты. Бесспорно, єдным з тых найвызначнішых „архітектів” новой літературы на Словеньску, але далеко з етнічным пересягом, є **Штефан Сухый**, який 24. мая 2006 ся в творивім елані дожив шістдесяты. Є то плодний автор, який і хоць, як сам говорить, в русиньскім літературнім процесі іщі не вырік послідне слово, уж днес мож о нїм повїсти, же его літературна робота є шырокоспектрална, бо ся проявлять у многих літературных формах і жанрах: зачинав поезіев (збіркы „Гірська вишня”, 1982, і „Сонячна композиція”, 1987 выдав по українськы, далшы по русиньскы – **Русиньскый співник**, 1994, **Енді сідать на машину вічности**, 1995, **Аспірін**, 2006), выпробовав свої творивы силы в области гуморістичной прозы (**Як Руснакы релаксують**, 1997), удомашнив у нашій літературі жанер радіогры (**Добра вода**, **Склероза**, **Рулета**, **Хліб души отця Александра**, **Владыка або добрый ученик Хріста**), є драматичным автором (**Выбраны урывкы із Старой і Новой Заповіді**), але ай творцєм поезії про діти (**Азбукарня**, 2004). Своєв творчостев писатель вытяг русиньску літературу із простонародной фольклорной описности, причім внїс ай значный вклад до розвою русиньского языка. У році 2000 за свою літературну творчость був оцінений тітулом **Лавреат Премії Александра Духновича за русиньску літературу**.

З приводу жывотного юбілею Штефана Сухого сьме з ним зробили слідуюче інтервю.

• **Маестро Сухый, в тоты дні Вам прибив шестый крижик на плечах. Як переживате тот, подля многих теоретіків людської – а окреме мужской – души, критичный час: як чоловік, як майстер пера, як сіяч русиньского насія?**

– Чоловік собі не выбере вік. Але як є молодой, хотів бы быти зрілішым, но а кідь прийде дозрілость

душевности, так шістдесятыці тайні тужать за молодша-нєм, глядають познатости з молодыма дівками і тужать з нима быти невірными властным женам. Є в тім фалаточа дітнівскости, але така марнива є часовость людського жывота. Ласка про чоловіка все є ясным шваблїком

(Закінчіня на 2. стор.)

Асоціация єдного братіславского „полїцайта“. Кого буде зьєдиняти?!

Затля не зьєдинять нияку конкретну русиньску організацію (позн. автора: ходем так было в часі писаня той статі 14. 6. 2006 подля нами здобытых інформаций), **лем трєх членів приправного выбору на челі з робітником Містської поліції в Братіславі – Инж. Яном Липиньскым**, котрый єдночасно є. окрем іншого, ай підпредседом Здружїня інтелігенції Русинів Словеньска, і підпредседом Русиньской оброды на Словеньску. Можно тоты дві організації першы вступлять до затля сполку трєх фізичных особ.

Такоже в сучасности на Словеньску суть євідованы дві русиньскы асоціаций, котры vznikли скоро сучасно. Єдна – **Словеньска асоціация русиньскых організацій** ся сформовала подля вшыткых правил, т. є. по поданю интересуючых ся русиньскых обчаньскых обществ письмовой пригласкы з копїев своїх зареєстрованых станов, зреалізовано установочой членьской громады за участы лїдрів шестєх приголошєных русиньскых організацій, схвалїно станов асоціаций, по вольбах выконного выбору, председы, під-председы і контролно-ревізной комісії, схвалїно узнесїня, по наслїднім посланю вшыткых документів (главно оправленных станов подля припоминок притомных на установчїм зобраню) на реєстрацію на Міністерство внутра СР. Тота асоціация ся мала спершу звати – Асоціация русиньскых організацій в Словеньській републиці, але по перечїтаню скорочїня той назвы (АРО в СР, што у нас АРО є одділіня про тяжко і смертельно хворых у шпыталю) участници зобраня были согласны зо змінов назвы асоціаций на Асоціацию русиньскых організацій Словеньска (АРОС). На створїня такой асоціаций сьме достали мандат од председы Світовой рады Русинів а тако зьєдиняня ся до асоціаций было закотвєне і в Узнесїню 7. Світового конгресу Русинів, і на засїданю Світовой рады Русинів. Але несподїваня про нас настало, кідь нам становы нашей асоціаций міністерство вернуло зато, же з таков назвов (позн. автора: хоць не цалком таков!) уж была перед нами зареєстрована єдна асоціация, котра сі „пожычила” нашу первїстну назву – Асоціация русиньскых організацій в Словеньській републиці. Такоже первїстну назву асоціаций сьме мусли змінити на **Словеньску асоціацию русиньскых організацій**, а тым і ей становы переробити і зьясь їх послати на реєстрацію, котра была зреалізована **12. 6. 2006**.

А на другім боці, маме ту асоціацию, котра vznikла „на труці”, главно протїв моєй особы, протїв моїм активітам, протїв котрых **пан Липиньскый** боєє уж пару років. Такоже, кідь ся дознав, же закладам асоціацию русиньскых організацій, так ся барз пошыковав, жебы ня перебіг. А подля нашей легіслативы ся то дасть зробити барз легко і скоро, кідь наведе іщі бывате в Братіславі і маме знамых на компетентных урядах. Такоже штатутарь той другой асоціаций выповнив вьєдно з далшыма двома его „знамыма або близкыма” єден формуляр, котрый ся зве „Пропозиция на реєстрацію”, вшыткы го підписали як члены приправного выбору і вьєдно зо становами і 1000-коруновым колком одніс тоту вшытко штатутарь на реєстрацію прямо на Міністерство внутра СР. А кідьже сповнив вшыткы основны правны нормы з тым споєны, была его **Асоціация русиньскых організацій в Словеньській републиці** (АРО в СР) зареєстрована **19. 5. 2006** а на кінці тых станов є увєдженю, же тоты были схвалєны установочов громадыв **10. 5. 2006** (?!). Але нїхто доднесь не знать о тій сходзі, може, ся о ній дочїтаме на сторінках InfoРусина?! Такоже і в тім нас перебіг, бо наша установоча громада („нажаль”) была аж **13. 5. 2006** а писало ся о ній і в наших Народных новинках, і є о тім статя ай интернетовой сторінці www.rusynacademy.sk в рубріці **АСОЦІАЦІЯ**.

Такоже на закінчіня: Чом тако понагляня ся? **По перше назлостити ня, по друге вытворити конкурєнчну асоціацию а через ню ся дістати до Світового конгресу Русинів і Світовой рады Русинів! Такоже бой без будьякой ганьбы, без будьяких моральных заборон, лем, жебы пан Липиньскый выграв над „даякым” Зозуляком і сповнив собі свої амбіції „воджатая, координатора і сивой єміненції” вшыткых Русинів на Словеньску, але помалы і за его границями?! Затля „конкурєнчн” Асоціация русиньскых організацій в СР є лем сполком трєх членів приправного выбору, нияких конкретных русиньскых організацій а у своїх становах лем общо конштатувє: „Асоціация русиньскых організацій в Словеньській републиці зьєдинять фізичны особы русиньской народности, русиньскы народностно-культурны общества і коллективы.” Але ниякы конкретны не увїл! Свій погляд на тоту вшытко по перечїтаню той статі няй собі зробить каждый читатель сам, без далшого мого коментаря. Лем, предці, єден коментарь і так на конєць іщі придам: **Ян Липиньскый уж три рокы за собов на засїданях комісії про русиньску народностну меншину як порадного органу на Міністерстві культуры СР все давать пропозицию, жебы нашим двом періодикам – Русини и Народным новинкам не дати ани коруну зо штатной дотаций, жебы так зліквідовав тоты выдаваня і замовчав ай подобный голос, котрый у наших новинках і на нашій вебів сторінці мусить неперїемно чїтати. Але затля жыеме і писати будеме, і о таких „махінаціях, манїпуляціях”, котры указав найновше пан Липиньскый.****

Александр ЗОЗУЛЯК,

председа Словеньской асоціаций русиньскых організацій

(Продовження з 1. стор.)

а як дакус постарієте, зачнете ся нараз бояти, же ї несподівано загасить смерть. Вера, вера, суть то праві они, дві дамы нашой екзистенції – ласка і смерть, што нам кладуть вінці раз на голову, а раз на хрест. І я не інакший. Як други. Думам на обидві. Здасть ся, же ай наперек страху, нашов єм часточне вырівняна ся із довгом, який од ня чекать смертонька, а то в тім, же при страчню помыселности ся перестану контролєвати властным сейсмографом і ани не збачу, як єм зматеріалнів.

Дакотры ся чудують бывшым комуністичным ідеологам, же на стары роки зачали быти активныма вірниками. Змінила їх вікова дозрітєв, потреба душолюбкы і страх перед смертєв. Вшытко є то глядана рівновагы міджі тым, што было і што іщі лем прийде. А кідьже ниhto не знає, што го чекать, так ся прийдешнєсти боять. Я ся хочу тримати небоязным, но тыж мі ся то не все удавать.

• **Належите к найвызначнішым русиньским поетам перелому двох стороч, окреме вызначных про русиньскый народ. Чім тотя эпоха ся стала вызначна про Вас?**

– Тото, чому гварите эпоха, є порядне свинство. Все вас намачатє до дачого, в чім сьє праві не хотїли быти. Але же сьєме огнивками ширококолективной людьской посполитости, так мусимє іти із струмінєм, який нас несе ай без прічїніна властной волї. Быв ту комунізм, є ту капіталїзм, революція ся вчєрєдє із революцієв, а вы конштатуєте одразу, як сьєте в такім свинствї могли або можете жыти. А кідь чоловік мать у собі кус почливости к собі і к другим, є му ганьбливо, же ніч валушно не выконав про тото, абы ся эпоха змінила к лїпшому. Же то є наївна позїція? Не знам, не знам... Но єдно знам. Же кідь єм був у минулости комуністом, так бы-м то днес так легкомыселні і по юдївскы не запекав, як поедны мої класниці із середнїй і высокы школы. Суть неодповідныма екзистенціями, а то є грїшне. Они властні нігда ниякий прапор не несли, а были лем касїрами, які рахують процента властного хосна.

Конець 20. і зачаток 21. стороча про нас, Руснаків, був жычливим, бо вытворив благодарну сполоченську ситуацію на установлїна русиньского народа із конштїтуцїєвными правами. Мене то порадовало. Але радовати ся народженї дїтїні є єдно, а жывити ї, выхвлєвати і знадоблєвати достойносьями є далшым важным поступом, котрый в рамцю розвиваня русиньской культуры треба нутні без перестанку організовати. Так бы-м по отцєвскы од радости ріс, кідь тому дїлови были нахылены Греко-католицька і Православна єпархїя! Але видїте, душевнїй плач нас мусить заливати, кідь мусимє смотрити на словакізацію грекокатолицькых Русинів і на українізацію (пасівну) православных наших вірників. Другы церьковли отваряють народны школы вшєліякых тілів, а нашы обидві єпархїї суть так акурат способны отворити притулцькы про бездомовцїв і про ромскы слободны матери. А щї є ту єден розмір денационалізації Руснаків. Посмотрїйте ся, так повїсти, на кадрову політику обидвох єпархїї: што новий єпіскоп за послїдні десятироча, то родувірнїй Словак. А далше потїм од того ся одвивать такїй поступ церьковной верхушкы, же священїків-русиньскых патріотїв настановляють на безвызначны села, а централны фарности із многолюдным вірництвом обсаджують словеньскыма або прословеньскыма богослужьтелями. Другый народ бы таких духовных провадимєрів послав ку чортовї матери, але мы все были горды на хамелеоньскый рефлекс. Покры споминаный статус не помине, не буде у нашїм народї той силы, яков ся вызначовали зроды другых народів. Што з тым чїніти? А тымто вопросом є про ня вызначна сучасна эпоха.

• **Все сьєте были плодным автором, але здасть ся нам, же аж процес русиньского етнічно-языкового возроджїня Вам понукнув найадекватнішый простор на самовыражїня, в якім днесь бесспорно домінуєте як зрілий автор з шыроким забером – поета, прозаїка, драматїка, але тыж тлумача іншоязычной літературы... Наповнили ся Вашы очєкованя з новонаступеной пути?**

– Русиньскый язык, який бы бідный не був, став ся про ня істотов, бо знам, же кідь ним ословлю своїх краєнїв, так мі порозумлять. Є то істота комунікативной перцепції. Є тыж правдов, же русиньска рєчова і правописна норма є росколысана, але у масовых медїях, головнї у кошіцькїм радїю, яке має найроспространєніше публікум, бы ся то ставати не мало. Я не годен слухати говорене слово працovníкїв русиньского тіму. (Із часточным вынятком панї

Сїлвії Зелінковой.) Не говорю то зато, бы ся на ня гнївали і ани не зато, же ся на них гнївам я. Розумлю тому так, же собі іщі не застигли освоїти норму, лемже уж бы був час, дамы і панове профєсіоналы, вєдь сьєте казателями і мусите мати прото фантастично велику одповідность! Із народным словом ся не смїє нарабляти, як із погублєным вином а неумыселна зрада болить

• Наш юбілант, активный дописователь і писатель зо Стаціна – Штефан Сухий.

двоєко. А тото, што ту повїдам, ня не мерзить, але болить. З другого боку, тішать ня успїхы, чуджї і властны, бо вшыткы суть нашы.

А што ня не болить, але свєрбить? Та неекзистенція русиньской поп-музыкы. Хто тоту потребує підойме? Русиньска оброда, радїю або здружїня Русин і Народны новинкы? Будемє їм на помочї при тім рїхтованю пожывы про нашу нову генєрацію.

• **Ваш вік, людьскы і авторьскы скусности Вам доволюють критично ся попозєрати на уровень сучасной русиньской літературы і, може, накреслити єй перспектїву...**

– Мої писательскы колеґове... Наїсто, же на їх творчу продукцію смотрю не поменше критично, як на властну. Найвєце інспїратївно про мене є спомїджі выштыкых поезїя Мірослава Лацовой, студенткы Пряшівской універзїты. Її стїшкы суть прекрасні выпоїнтованы, повны необычайных словных спойнь, Мірка не глядять у поезїї легшу путь, але у словнїм пралїсі хоче найти властнїй выядрєвалнїй рєжїм, а то ся на літературї чїніть: глядана іщі неповїдженого нїкым, прїчїм не йде о темы, але о способ высповлєваня ся.

А далше суть ту авторы, як Штефан Смолей ці Осиф Кудзєй. Тїшить ня, же екзїстують, же суть продуктївны із довгорочных лінієв тенденції якостї продукції, но к ус мі припоминають молотячу машину, што мімо зерна валяють ай множество соломы. Звїршують любовольну тему, но при їх богатїй плодородностї ани єдному не прийде на мыслє, же іщі нашы школярї не мають постихотворчену ани єдну народну повїсть або приповїдку ці вызначну історичну тему. Не валяйте слова без предшественного передуманя выбраной темы і снажте ся не ужывати римы тіпу „робити – ходити“... Але радїи суть нато, абы сьєме їх давали в першїм рїадї самы собі.

Лїтературу оживлять молоды авторы. Література є тяжкый труд, як го злегнуєш і мотлошиш вшытко і вшєліяке до єдної судины, стаєш ся мїліонарєм на рядкы пописаного папіря, но не мїліонарєм на златы слова. Час тя зарядить поступнї міджі забытых а за тым наїсто же ани єден творець красноты не бажить. Тото кредо мам усе в мерьку, кідь ся зберам склягати грудку красы.

На русиньскїм літературнїм полю є ходем так много работы, як на полю неоранїм. Нїт вызначных поєм, ани історичных романів, прозы о вызначных сучасных і недавных событїях в нашїм жывоті, наприклад, прозы о благословенїм ґойдїчови, о оптації, колектївізації, о войнї, также не є ся часу забавляти пустыма темами а ла ой, Бєскїде, ласка, боже, ласка, ці іншыма трафаретностями, на котры мімо автора не є ниhto пышнїй. А што дїтська література, драматїчна творчость? А мы лем уперто пишемє баєчкы аж до омерзїня. Література вымагає статєчну роботу і солїднї ерудованых творцїв. Кідь будемє хотїти ословлєвати і піднімати народ высокостыма літературныма вытворами, тогды сі можеме повїсти, же есьєме майстрами. Пастырь одповідать за стадо. Стадови то вшытко єдно, бо оно ся вовка напудить аж як го увидить. Пастырь негораздну зьяву мусить знати ай предповїсти. Мусить быти, штоська як пророком. Согластєте, колеґове? Чоловік має непєрєстанно мїрять властну глїюбку...

За розговор подяковала Анна ПЛІШКОВА, фотка: А. З.

ПРОГРАМ

засіданя Світової рады Русинів 28. мая 2006 у Криницї (Польско)

1. Приятя новой русиньской організації – Асоціації русиньскых організації Мадярьска міджі членів Світового конґресу Русинів а їх представителя (предсєду) Др. Штефана Лявинця за рядного члена Світової рады Русинів (П. Р. Маґочїй).
2. Прочїтання справы о фїнанцованю СКР (реферує А. Зозуляк).
3. Статус СКР як реґїстрованой організації Русинів на Словеньску (А. Зозуляк).
4. Контроля повнїня Резолуції 8. СКР із 25. 6. 2005 у Криницї (Польско) і Резолуції зо засіданя СРР із 19. 9. 2005 у Руськїм Керестурї (Сербїя) (П. Р. Маґочїй і А. Зозуляк).
5. Дїятельство предсєды СРР од послїднєго засіданя СРР у Руськїм Керестурї (П. Р. Маґочїй).
6. Вопрос структуры делеґації на 9. Світовый конґрес Русинів у Сїґетї (Румуньско) в 2007 році.
7. Справа о приправї 9. Світового конґресу Русинів у Румуньску (Г. Фїрцак).
8. Стратегїя работы СКР – становлїня 2 найважнїшых проблемів Русинів у кождїй членьскїй державї СКР (реферують вшыткы члены СРР).
9. Рїзне.
10. Приятя Резолуції зо засіданя СРР у Криницї.

Резолуція

зо засіданя Світової рады Русинів 28. мая 2006 у польскїй Криницї

1. Было приятє новє представнїцтво з Мадярьска до Світового конґресу Русинів – Асоціація русиньскых організації в Мадярьску, а тотя выбрала Штефана Лявинця за члена Світової рады Русинів.
2. Вшыткы членьскы організації мусять кождый рік платити членьске 100 амерїцькых доларів. Тоты, котры організують в данїм році засіданя Світової рады Русинів, мають право пожадати о одпуцїня членьского.
3. Схвалує ся 500 амерїцькых доларів річно на фунґованя канцєларнї Світового конґресу Русинів.
4. Світова рада Русинів схває дотеперїшне дїятельство єго предсєды і жадає далшу активность на мїджїнароднїй аренї.
5. Кождый мать додати предсєдовї Світової рады Русинів по два найважнїшы проблемы, котры мають Русины в данїм штатї, жебы їх мїг декларовати на вызначных стрїчах з чєлныма представителями окремых штатів і європских інштїтуцій.
6. Треба глядати можности обертати ся за фїнанціями і до європских інштїтуцій і організації.
7. Быв зволєный двочлєнный выбор (Гєорґїй Фїрцак і Штефан Лявїнец) про гляданя фїначных можностей помочї з Європской унїї.
8. Сїстематично ся повнїять резолуції з восьмого Світового конґресу Русинів у польскїй Криницї і з послїднєго засіданя Світової рады Русинів у сербскїм Руськїм Керестурї в році 2005.
9. Вітаме участь Русиньской оброды на Словеньску в работї Світового конґресу Русинів, але лем у складї асоціації іншых русиньскых організації Словеньска. О тім ся мають договорити предсєда Русиньской оброды на Словеньску Владимїр Протївняк і предсєда Словеньской асоціації русиньскых організації Александр Зозуляк до найближшого засіданя Світової рады Русинів.
10. Главнїй організатор девятого Світового конґресу Русинів у румуньскїм Сїґетї Гєорґїй Фїрцак буде в септємбрї 2006 інформовати вшыткых членів СРР о точнїм датумї 9. Світового конґресу Русинів.
11. До приправного wyboru найближшого конґресу будемє ся снажыти запоїти тыж православного і грекокатолицького священїка зо Сїґету.
12. Найближше засіданя Світової рады Русинів буде в януарї – марцу 2007 у Сїґетї в Румуньску.

Вступ до Руського дому ся не обышов без проявів некултурности і інциденту протїв новинарєви з боку Ш. Секєрака

Обїцяня справцї Руського дому в Пряшовї (позн. ред.: респ. Надації Руського клубу 1923), же 15. мая 2006 буде тот дом отворєный про людєй, ся наконець сповнїло. Стало ся так по скоро двїрїчнїй павзі (позн. ред.: покы мы знаме та скоро по штирїрїчнїй), почас котрой была тотя културна інштїтуція Русинів заперта, бо ся реконструовала. Фактом але є, же Руськый дом був отворєный в першїм

рядї з ініціатївы Руського клубу – 1923 на челї з Гаврїїлом Бєскїдом і з членьсков базов, котру не акцентує новозаложена Надація Руського клубу 1923 під веджїнєм Конштантїна Барны. Надація мать лукраїтнїй объект Руського дому з фундушом записаным у листї властнїцтва і ґаздує з фїнанціями з пронайму фїрмам просторів Руського дому.

(Закїнчїня на 3. стор.)

• Главны протаґонїсты бурливого вступу до Руського дому в Пряшовї членів Руського клубу – 1923 і новинарїв 15. 5. 2006: (злїва доправа) справця Надації Руського клубу 1923 Ш. Секєрак, член справной рады споминаной надації П. Бірцак і конферансьєр стрїчі П. Країняк, мл.

Вступ до Руського дому ся не обышов без проявів некультурности і інциденту протів новинарєви з боку Ш. Секерака

(Продовжіння з 2 стор.)

15. мая 2006 пришла до Руського дому приблизно тридцятка Русинів, котры ся надіяли, же ідуть на культурну акцію споєну з отворінєм дому. Але такий вступ до об'єкту спроваждали емоції, котры переросли до звад (позн. ред.: але і до великого крику і буханя по столі главно єдного члена Рады споманутой надації Павла Бірчака, але і справці Штефана Секерака). І так нияка культурна акція ту не была, властно, ани не была в плані. На вопросы новинарїв о тім, який мають план діяльности, штатутарі не знали одповісти. Стрїтнута наконець мало такий характер, же ся обидва боки взаємно нападали і обгавтали платность своїх громад (сходин) і членських баз двох екзистуючих Руських клубів – 1923. Лем на мар'ю, Руський клуб (РК) – навколо Константина Барны і Штефана Секерака подав жалобу на Окресный суд у Пряшові і жадали потверджіння неплатности членської громады і председництва Г. Бескида. На дві визначены судны їднання наконець жалобці не пришли і жалобу стягли.

Проблем невырішених одношінь зато позначив атмосферу стрїтнута. Реакція не пришла ани на пропозицію члена Бескидовою РК – 1923 Петра Крайняка, а то жебы Надація Руського клубу – 1923 была зрушена, абы председове обидвох груп одступили з функцій, группы жебы

ся соединили і зволили нового председу. „Сьме єднозначно протів того, жебы Надація надале фунговала, бо vznikла лем з волі штирєх людей. Пропоную, жебы справцєм Руського дому в Пряшові ся став Михал Гудак, котрый ту роки робив, мать скусености ай решпект людей“ – повів П. Крайняк. Но опоненты о пропозиціях дискутувати не хотїли. Навспак Павел Бірчак заступавоючі Надацію і другый бік підкреслив, же зрушіня Надації не приходить до увагы. „Надація vznikла і зато, жебы собі прихыленці Бескида не привластнили тот масток. Нияк ся не заслужили, жебы Руський дом биве вернутый Русинам, а высуджена є затля лем єдна третина мастку, о дві третини іщі будеме боєвати на суді“ – твердив П. Бірчак. Одповіді на вопросы о тім, ці суть согласны скликати обидві членські бази і голосовати о новім председові, ся выгнув.

Намісто прийемной стрічі ці планованя культурных активіт ся в салі озывав крик і пискот, котры не принесли ниякий выслідок. Обидва таборы Русинів не нашли сполочну реч. Стихли лем на малый момент, кідь проговорив Михал Гудак. „Пережывє см од року 1954 в Руськім домі много років, интензівно см в нїм робив од 1970 року. В клубовім і інішим культурнім діяльстві ся ту реалізували мої сынове і діти многих наших приятелїв.

Теперь ся перед нима ганьблю і чую ся неприємно, кідь приходжу на то, же ня дахто одбивать. Чекає см, же ся соединять розумны люди і будуть ся старати о Руський дом, на котрый ся поскладовали наши предки, же тот дом буде служити вшыткым“ – повів з емоціями М. Гудак. Припомняв тыж, же подля єго представы бы ся мав Руський дом в рамках Пряшівского самосправного краю стати якимесь методічным центром і в міжнароднім контексті, значить і про крайнє до світі.

Єго погляд підпорили ай інші участници. Сходили сьме ся ту як штуденты Руськой гімназії, докінця ай по революції в 1989 році, але уж барз довог ся ту ніч не організувало. Про нас є тот дом культурное інституційє, як наприклад Парк культуры і оддыху – Чорный орел у Пряшові“ – реаговала на події Ольга Колларова. І Георгій Бобак і єго жена Марія підпорили єй погляд і жаляють собі, абы тот дом бив культурным центром Русинів без розділу і жебы їм ніхто не дїктовав, хто там може, а хто не може вступити. „Підпорумє зьєднаниа клубів і демократичне веджіння. Мадяры ся знають сполити, ай Русины бы мали тігати за єден конець“ – додала Марія Бобакова. Но стріча потвердила, же реальность є чалком інакша і проблем зїстав невырішений.

Анна КОШУТОВА

Аня, як єй знаме

(К визначному юбілею Анны Седлачковой)

Щїрость, добросердечность, а, главно велика способность выслушати того другого і одовздати єму свої рады – так бы ся дало в короткости характеризувати нашу добру приятельку, велику підпорувательку русиньского руху на Пряшівщині Анну Седлачкову-Ячанінову. Она ся жывє інтересує о русиньскій дія, о сполоченьскій жывот, не далеки єй суть ай актуалны вопросы в нашім штаті, соціална політика і под. З нєв мож поговорити на будьяку тему. Притім є скромна, толерантна дама із вкусом што до обліканя, што до высповлєваня своїх думок. Не выставує ся, не выпинать, зїстає при землі як каждый єден обычайный чоловік, што шоська пережывє. А, предці, не є чоловік як чоловік.

Аня, як і в редакції по камаратськы зведе, вхабила за собов слїд своєй роботы. Молода генерація наїсто о тім мало знає, а нелем молода, же Аня Ячанінова із Цїглы, Бардієвского окресу, прокладовала своїма ножками пішкми русиньскому танцю в бывшій Чеськословенську як солістка оперетты, а пак Піддукляньского українського народного ансамблю в Пряшові, де одробила скоро 10 років своєю молодого шумного жывота. Затанцєвала собі у Трємбіті, в Марусі Богуславці і в інших премєрах аж до 60-х років минулоу стороча. Пак істий час робила в драмколективі театру, скады надобро одышла із сцены. Вымінила єй за прозаїчну роботу в театралнім буфеті а потім в складі високошкольського інтернату в Пряшові.

На театралны часы мав Аня красны спомини. На сцені ся блисла, як комета. Шумна, молоденька дівчина з валалу, який ладность позыбу, докладных ліній тіла могла позавідити неедна жена. Бив інтерес о єй особу. Не міг не обернути на ню увагу ай тогдышній директор Народного театру в Братіславі, бард словенського театру Андрій Багар, який єй хотїв ангажувати до найвызначнішого словенського умельцько тілеса. Не одышла. Не довіряла собі? Бояла ся великого світа? Не знати. Зїстала дома, як много інших русиньских талантів. В чїмсь нам припоминать Грету Гарбо. Як і она, блисла ся і одышла до забытїя. Припоминать нам єй ай своєй подобов, і хоць, правда, Аня, ся нам любить вєце. Грета Гарбо і Аня Ячанінова – предці, є ту розділ. Грета є до днесь преферована за свою таємность, за своє зникнутя із сцены, наолак Аня, єй не кличуть ани на вєкшы славы пряшівского русиньского театру. Таки сьме мы, Русины. Забываєме на тых, што стояли при зроді красы.

Жывот ішов далє. Аня сі не усвідомлює плын часу. Тїшыть ся із здоровя, котре єй, слава Богу, не зраджує. Із єдиного внука Джона, ай кідь ся находить далеко в Ракуську, находить к нєму путь. Ай він ку нїй. Ведно з матірєв, Анінов дїтков Евїчков, єй навщівляють в Пряшові, а тоту навщіву їм Аня час од часу одплачує. Як пережыває одлучїня од професіональной сцены, як ся вєрївала з хвороттов своєю мужа Мілана і наконець з єго смертєв? Што єй зїставало? Треба было йти далє... Не стала ся з нєй Грета Гарбо, але зїстала сама собов. Тото єй заспокоє доднєсь. Є то красне чутя.

Кідь на єй визначный юбілей 13. юна (нар. в 1913 р.) ся в Пряшові зышли єй дві сестры і брат Миколай, третя – найстарша Маря, уж є небжжя, было чути потребу таких стріч і в будучности. Теперь тота роль організуваня родинного жывота зїстала на Ані, як теперь на найстаршій. Зузка, што жывє в Баньскій Бістріці, високо визнає выходный обряд і русиньське діло, Аня жывє у Свіднику, а вшыткы три і з братом Миколаєм, што нашов пристановище в русиньскім селі Дреніці, Сабіновского окресу, суть вірны одказу своїх предків. Прадїдови Дїмітрієви Шепіткови, який з торбинков ходив выбєрати од людей складїщину на Церьковє св. Михаїла в Цїглі, на діда (по матері) Яна Шепітку, што дав зробити лавкы в церькви, який доднєсь стоять, на свою матір, яка тримала дома три углы. А нянє? Тот 13 років бороздив канадськы лісы як лісний робітник, жебы ся наконець навсе вернути к своїй родині. Не мож забыти на бабку, што ся визначовала людськов мудростєв і была великов організаторков у родині.

Аня позбєрала од своїх предків то найліпше. Од матері красу, од бабкы мудрость а од нянька русиньску доброту. Бог єй дав талант, котрый не світїве довог, але засягнув тїсячї сердець-позерателїв. А то є дость.

На многая і благая літа, Аня!

Марія МАЛЬЦОВСКА,
фотка авторкы

Суть нашыма неприятелями?!

Чїтаючі рядкы в статі Александра Зозуляка Чом є Руський дом запертый?, морозило ня по хырбеті, а в дусі, як оддана Русинка, мічно єм ся ганьбила за таких Русинів (котры собі, може пишуть або нияк не пишуть русиньску народность), же докажуть публічно назвати таких людей, як Юдр. Петро Крайняк, єго сын Петро, Федор Віцо, Николай Ляш, Димітрій Крїшко і інших, же суть неприятелями і же в Руськім домі не мають што робити. Так само, же нашы Народны новинкы суть „смердячіма“.

Єдини нашы новинкы, котры од 1991 року із своїма редакторами, дописователями і сполурацownikами зограла велику роль в русиньскім возроднім процесі, мають быти теперь „смердячіма“?

Ай кідь жыво в Снині, судьба і діяня Русинів ня інтересує. Роки ся запоюю до нашого возродного процесу своєй творчостєв: стишками, співанками і цілыма культурными пасмами, в яких ся пригварям Русинам. З той причїны ся хочу одкрыто выслвити о „чуді“, што ся діє навколо тязко выбоєваного станку про Русинів, Руського дому в Пряшові.

Уж давнїше єм писала в наших новинках, же такий дім бы мав быти одкрытый і приступный шырокій громадї Русинів

ЯКИЙ ВАШ ПОГЛЯД

без розділу, вшыткым русиньскым організаціям на Словенську, окремым людем, а главно редакціям русиньских новинок і інших выдань. Каждый бы мав там найти своє місце і організувати свої активності на хосен Русинів (тому бив Руський дом в минулости призначеный), або лем так просто міг прийти прочїтати, проштудувати якусь нашу русиньску книжку ці нашы новинкы. Каждый Русин бы ся мав там чути, як у своїм роднім домі...

Лемже, покы люде, мено яких я нїгда не чула і не відїла написанє в рамках організуваня якоїсь культурно-освітної події про Русинів, тримають тот дім запертый і не доволяють до нєго вступити тому або іншому Русинові, бо він, реку, є неприятелєм, бо не пасує їм до карет, а тым розділюють визначных активных Русинів на приятелїв і неприятелїв і сидять на наємных грошах од чуждих організацій, як жабы на жрдїлі, нїгда тот дім не буде красным культурным станком про Русинів Пряшівщини і цілого Словенська.

Є мі жаль, бо єм мала можность уже там выступати з нагоды 80. річницї закуплїня Руського дому, кідь на чєлі дому стояв інший чоловік. Тїшыла єм ся, барз єм ся тїшыла на далшы акції. Зїстало лем при тішіню.

Марія ГІРОВА, Снина

Бой о Руський дом продовжує

Міморядна членська громада членів Руського клубу – 1923 была 15. юна 2006. Скликав єй выбор під веджінєм М'р. Гавріїла БЕСКИДА, котрый членів поінформовав о моменталній ситуації і кроках, котры выбор хоче зробити у звязи з властництвом Руського дому.

По довгых перепетїях коло реконструкції Руського дому выбор Руського клубу – 1923 на чєлі зо Штефаном Секераком перевів властницкы права на новий субєкт – Надацію Руський клуб 1923, што несподївало вєкшыну членів РК – 1923. Зато вырїшили подати на суд жалобу

о неплатности членської громады, на котрій была спомнянута Надація без їх згоды створена і наслідно на ню переведжений маєток – обєкт Руського дому. Было то зроблено нетранспарентно, што выкликє похыбность о честности такого кроку.

На членській громадї было приятых і 11 новых членів Руського клубу – 1923, котры тыж підпорили думку, же Руський дом мать належати вшыткым Русинам, не лем пару „выволєным“, котры собі на нєго узурповали право. О далшїм вывоу ситуації будеме поступно інформувати.

К. КОПОРОВА

Народна збірка на захрану Руського дому

Дорогы Русины! Дорогы братя і сестры!

Обєратамє ся на Вас вшыткых дома і за границями нашой републікы з просьбов підпорити Народну збірку на захрану Руського дому в Пряшові.

Маєток будовы і фондуша Руського дому, на котрый ся складали нашы предки і купили го в 1925 році за 280 тїсяч Кчс, дістав ся до рук горстки людей, незнамых в русиньскій культурі, який заложыли Надацію Руського клубу 1923, і таким способом пришли незаслужено к тязко купленому маєтку Русинів главно Пряшівщини. Маєток бив оціненый на сучасных 9, 5 мільона словенських корун.

Просимє вас фінанчно підпорити снажїня, абы сьме вшыткыма правными кроками, подля законів Словенської републікы, доказали наवरнути Руський дом вшыткым Русинам на Словенську, абы служыв на тоты цілі, на котры бив куплений – розвой главно культурно-освітнього діяльства міджі Русинами.

Будеме вдячны за каждую коруну од каждого Русина а в Народных новинках і на нашій інтернетовій сторінці www.rusynacademy.sk (в рубріці ОРГАНІЗАЦІЯ – Руський клуб – 1923 – Народна збірка на захрану Руського дому) ся обявить мено каждого добродителя і сума, з яков підпорив тото препотрібне діло.

Грошы посылайте на чїсло рахунку 2625039422/1100, Tatra banka, a. s., pobočka Prešov. Допереду щїро дякуєме за Ваше добродїтельство.

Выконный выбор Руського клубу – 1923

Недавно вышли дві новы книжки

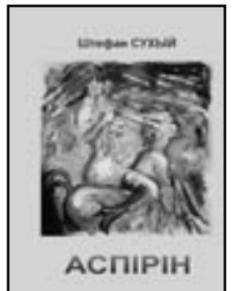

Єдна в Ужгороді, друга – в Пряшові, перша мать назву „Энциклопедия Подкарпатской Руси“ автора проф. Івана Попа, знамого історика, друга ся называє Аспірін автора Штефана Сухого, визначного русиньского писателя, лавреата Премії Александра Духновича за русиньску літературу.

Єнциклопедія І. Попа є другим росшырєным, доповнєным выданєм о історії і сучасности Русинів на Підкарпатській Руси, але счастья і на Пряшівській Руси (перше выданя вышло в 2001 році), вышла по руськы і на 412 сторінках, мож ю купити в нашій редакції за 600,- Ск.

Друга книжка – Аспірін Ш. Сухого є невеликим зборником стихів і есеїв і мать што повісти Русинам, бо і о них ся там мож дочїтати. Вышла в русиньскім літературнім языку на 64 сторінках і мож ю тыж купити в нашій редакції за суму 100,- Ск. Першу выдав „Карпато-русский этнологический исследовательский центр в США“, другу книжку выдало общество і редакція Русин і Народны новинкы на Словенську і была фінанцована Міністерством культуры СР. Автор другой книжочки 24. мая 2006 ся дожив визначного юбілею – шїстьдесяткы, котру ославив публічно в Руськім домі в Пряшові 22. юна 2006, де была з ним зорганізована бісїда і презентація найновшой єго книжки. Автор першой публікації 26. мая 2006 ославив 68 років од своєю народжїня а презентація єго єнциклопедії споєна з бісїдов із ним бы мала быти тыж у Руськім домі в Пряшові 29. або 30. юна 2006.

Гратулуєме авторам к новым книжным выданям і чїтателям мож лем повісти наконець тїлько – варто собі тоты кнїжки купити і прочїтати! А. З.

• По лекції унів. професора Яна Дорулі, Др. н., директора Славистичного інституту Яна Станіслава Словенської академії наук в Братіславі, в Інституті регіональних і народностних студій Пряшівської університету була неформальна дискусія о русиньскім языку з членами і сполучаючниками Одділія русиньского языка і культури. На фотці (зліва) проф. Ян Доруля і доц. Др. Василь Ябур, к. н.

Лекція проф. Яна Дорулі о русиньскім языку

18. мая 2006 в Інституті регіональних і народностних студій Пряшівської університету ся одбыла лекція на тему **Списовный русиньскый язык в словенськым языково-культурнім контексті**, з яков выступив універзитный професор Др. Ян Доруля, Др. н., директор Славистичного інституту Яна Станіслава Словенської академії наук в Братіславі. Проф. Доруля є родоком зо села Ортутова в Бардієвскім окресі, де люде доднесь говорять едним з діалектів русиньского языка, котрый і він сам добрі знає. Зато проблематика русиньского языка є му близка як чоловікови, так і як одборникови-славистови. Ёй розвиток слідує од тогды, од коли на Словенську є актуална – од приправ кодифікації в подобі основных кодифікачных публикацій, котры сам рецензував. Але основным матеріалом про приправу споминаної лекції му послужив проект дізертачной работы Др. Анны Плішковой під назвов **Літературный язык карпатських Русинів: проблемы становления, кодификации, акцептации и сфер функционирования**, написаной в русиньскім списовнім языку. Ян Доруля высловив погляд ерудованого слависти на проблематику вознику русиньского языка, на ёго сполучення і одлишны знакы з українськым, на обективны обставины, внаслідку яких Русины не прияли український язык за репрезентанта своєї особитости і вирішыли формувати новий славянський списовный язык. На основі актуальной подобы русиньского языка в науковім шттілі, проф. Доруля анализовав ёго одношіня і інтерференцію у звязи з остатніма славянськыма языками – руськым, українськым, но главно словенськым. Підкреслив факт, а то є і зарівно одказ про шыткых ужывателів списовного русиньского языка на Словенську, жебы язык будовали і старостливо розвивали. А найідеальніше бы было – на ёго „домашній“, выходославянській базі. Наслідно в дискусії участници говорили о потребі очіщования русиньского языка, главно од словакізмів. Значить – очіста русиньского языка є тым проблемом, який бы мали рішыти ёго ужывателі на шыткых уровнях і во шыткых сферах жывання, причім бы ся жадала координація їх поступу.

-ап-

Вызва к двоїтому юбілею

21. 8. 1991 вышло перше чісло першых пореволючных новинок у русиньскім языку – НАРОДНЫХ НОВИНОК, зато в суботу 19. 8. 2006 буде цілоштатна стріча дописователів, читателів і добродителів із нагоды святкованя 15-річного юбілею тых новинок а вьедно з тым такого істого юбілею регулярного выдаваня першого пореволючного русиньского часопису – РУСИН. К тому юбілею хочеме выдати святочне чісло новинок, як то было при їх „десятиці“. **ЗАТО ВАС ВЫЗЫВАМЕ, ЖЕБЫ СЪТЕ ПОСЫЛАЛИ СТАТІ К ДАНЫМ ЮБІЛЕЯМ**, звязаны з проблематиков періодік. Святочне чісло НН бы мало выйти 16. 8. 2006. Допереду щіро дякуеме за шыткы Ваши статі і погляды.

Редакция

ЩІРО ДЯКУЕМЕ ДОБРОДИТЕЛЯМ

Попередні роки сьме організували АКЦІЮ 100 а в минулім році Народну збірку на поміч выдаваню Народных новинок. Того року хочеме надвязати на попередню традицію і зьєш выголошуеме АКЦІЮ 100, то значить, же каждый із наших передплатителів, читателів і добродителів може редакції поміч частков мінімально 100 Ск. Но так як каждого року, і того ся акція властно зачала без того, жебы сьме мусили людей вызывати. І так уж од зачатку 2006 року, окрем заплачіння передплатно, докторы добродителів послали редакції дяку коруну на выше. Конкретно: **Осиф ГОЛОВАЧ** із Пряшова, **Анна ТІШКОВА** з Дубніці над Вагом, **Станіслав КОНЄЧНІ** з Пряшова, **Михал ФЕЦЕНКО** з Братіславы, **Карпатський міжнародный інститут у Коннектікаті (США)**, **о. Ярослав ПОПОВЕЦЬ** із Чірча, **Ірена РОЙКОВА** з Курова, **Осиф ЛЕЦШІН** із Трутнова, **Ян ОНДЯК** із Млинаровець, **Мілан БАК** із Дунайской Лужной, **Ян БАЧА** з Окружной, **Клара ДУБСКА** з Прагы, **Дімітрій КРІШКО** з Пряшова, **Михал КОКАНІЧ** з Ублі, **Михал САЛАК** з Пряшова і **Штефан СМОЛЕЙ** із Міджілаборець.

Вшыткым од серця дякуеме

Редакция

Юбілей высвячіня о. Франтішка Крайняка

Справця Греготатоліцькой парохії в Міджілабірцях о. Тгліц. Франтішек Крайняк собі 14. юна припомняув 25. річницю свого высвячіня. По матурі у гімназії в Пряшові був приятый на Кіріло-мефодьску богословску факулту УК в Братіславі. За священника го высвятыв кріжевацькый єпископ Др. Йоахім Сеґеді 14. юна 1981 в Пряшові. По высвячіню два роки діяв як справця парохії в Рокытові при Гуменнім, од 1985 року служыть в Міджілабірцях.

О. Франтішек Крайняк належыть к найвызначнішым представителям русиньского культурно-сполоченського руху на Словенську, але і в міджінароднім контексті. Быв едним із закладачів Русиньской оброды на Словенську в 1990 році в Міджілабірцях, а є автором перекладу Євангелій і Апостолів, як і многих церковных книг, до русиньского языка.

К ёго вызнамному юбілею о. Крайнякови ґратулуеме і віримо, же Бог му дасть іщі много сил к роботі про свій народ.

На многая і блага я літа, о. Франтішек. - р -

„Саґа Тімкович“ ся кінчыть

15. мая 2006, Пряшівський василіанський монастырь. – Отець Й. В. Тімкович в притомности провінціала Седлачка і монахів Біланчика, Яцоша і Грешка дістав Декрет підписаный централным протоархімандрітом Б. Кубечом з Рима. Декрет говорить о ВЫШМАРІНЮ отця Тімковича з Чіну св. Василія Великого.

Декрет є интересный тым, же датум на нім є сперед 14 місяців, значить з 14. марца 2005!!! Тімкович дістав тьж фотокопію писма од Выходной конґреґації у Ватікані, адресоване централному протоархімандрітові Кубечови з датумом 27. апріля 2006, в котрім конґреґація уважує ці поволити Кубечови вышмарити о. Тімковича з чіну, наслідком чого буде такой суспендованый із священства.

Резюме: Декрет о вышмаріно о. Тімковича з чіну не є платный, бо мас фалошный датум. Платный буде тогды, кідь о. Тімкович дістане од централного протоархімандріты Кубеча новый декрет з правым датумом. Значить, „бесконечна“ саґа о. Тімковича ся приближує ку кінцю... Чом Ватікан поужывать фалошны датумы??? Што є сховане за ватіканьсков опонов?

Попозерай тьж веб-сайты:

<http://www.geocities.com/cisloone/trap.html><http://www.geocities.com/cisloone/trap.html>http://www.geocities.com/cisloone/crime_in_Presov.htmlhttp://www.geocities.com/timkovic2/causa_Vladimirus.html<http://www.geocities.com/timkovic2/babjak-spudlik.html>www.geocities.com/timkovic/

о. Й. В. ТІМКОВИЧ, ЧСВВ

Знамый ґалеріста Др. Міро Смоляк в Пряшові

Жывы спомины на Старину

3. мая 2006 року в Пряшові в Шаріській ґалерії, в Клубі приятелів ґалерії ся одбыла бісідка зо знамым ґалерістом, манажером уменя Др. Міром Смоляком, який жыє в Празі і розвивать свої активіты, главно через ґалерію МІРО, што мас своє місце в Костелі св. Роха. Бісідка была допроводован акціей к ту експонованій выставі фотографій, відео і музыкы зо сел, што были про Старину водну преграду выставованы, під назвов **Руснаци – гляданы страченой домовины**.

Не была то обычайна бісідка, але к філму **Під горов ґаздорань** (котрый ся ту промітав), який Мірослав Смоляк накрутив, був ёго сценарістом і режисером в 1986 році, также якраз минуло 20 років од vznikу філму. Бісідка ся несла в сердечній і беспосередній атмосфері, яку всягды, де ся обявить, знає шырити наш родак із Старины Міро Смоляк. **Мгр. Астрід Дерфінякова**, главно організаторка бісіды і шефка Клубу приятелів Шаріської ґалерії, мило привітала цінного гостя, якого, як ся высловила, першыраз віділа на властны очі, нажыво.

Якраз о Старині був тот філм, о тій Старині, яка лягла під Стариньску преграду, што тепер засобує цільный выходословенський край водов. Не мож ся было не позерати на него з великов міров чувства і носталґії. Не раз вже сьме твердили, же філм мас надчасову ціну. То платити доднесь. А треба ся досправды і по 20-ех роках авторы глибоко поклонити, же вхавив такой документ о своїм роднім селі далшым генераціям. Ёго верзія не мала бы хьбовати на нижкым русиньскім селі ці в організації, бо ту ся не їднать лем о активітесть едного чоловіка, што сі здумав накрутити філм, бо ся му нукала тотя про него тяжка тема, але ту иде ай о судьбу едного русиньского села із своіма традиціями, звывками, бісидов, панорамам природы, яке щезло із земного поверьху і нігда ся не верне. В тім є надчасовость філму і дедале буде мати тот документ вешку ціну. Така доля постигла ай іншы русиньскы села – **Звалу, Смулник, Дару, Остружницю, Велику Полян, Руське**, але ай села коло Домашы, ці область Блажова. Но нашов ся лем Міро Смоляк, што накрутив такого характеру філм.

Бісідка ся несла в дусі споминів автора на родне село, на ёго родичів. Автор з ласков сі заспоминав на дитські часы, прожыты в селі, на своїх родичів, главно на маму Марію, яка дуже любила своє село і склала на ёго памятку много стишків, які і на старости літ, кідь уж лежыть тяжко хвора, знає сі споминянути. Ёй стишок **Черкотай, водичко** є лейтмотивом філму, знає го много людей, а знали бы сьме сі го представити і в музичнім спрацованю. В нім є много слыз за роднов водов, што так прекрасно і буйно текла недалеко хьжы Смоляковых і проганяло ся по ній много рыб і раків (днесь ся там могли грати ей внучкы і правнучкы), але і снага забыты на незабытне, прикриты то жывь нутностев, же воду было треба ай іншым людем. Нияй нам хто што говорить, але хто ся народив у Старині, там выростає і постарів, нігда на ню не забуде. Так є то ай з горов ґаздорань, яка в собі сховала немало мозолів людьской работы.

Філм Під горов ґаздорань через призма приймања світа маляря Андрія Смоляка, Мірового брата, вказує на Старину (перша писомна інформація о селі є з 1557 року), кідь в ній пулзував повнокровный жывот аж до часу, кідь ся першыраз по селі озвала поголошка, же Старину йдуть затопити. Было то іщі в 1975 році, але уж людкове не мали покоя, ночами не спали, роздумовали, што буде далє. Трапив ся ай народный поет Юрко Колинчак. За девять років село стояло на роспутьі історії. Перша з валалу одышла родина Федора Бушы. Віділи сьме падати дома, баґровати стромы, цілы загородкы із непозбераным уроджаём (о тім факті говорить і наше повіданя **Вышываный ручник**), а никому не зістали очі сухы, кідь віділи, як вылетіла до воздуха православна церьков в Старині аж не знати на яку спробу.

Як споминав автор, філм ся творив 15 років, а документовав непосредне село, ёго кінчину аж по выставу преграды. Вопросы, які адресовали авторы філму, ся тыкали нелем ёго філму о преградї, але ай філму **Руський Потік** – **першы демократичны вольбы**,

який ся представив на пару філмовых фестивалах. Дебата ся крутила і около днешній работы Др. Міра Смоляка, ёго активіт в ґалерії МІРО в Празі. В дискусії выступив і Михайло Гудак, отець тьж славных сынів, міджі якими ся найвече вынимать Михайло, знамый з телевізії як модератор „реалітішоув“, який ся все голосить к русиньскому коріню. Якраз няне говорив о тім, як ёго сынове рады ходили до Руського і мають на него лем тоты найкрасшы спомины. Вопросы было дость. Бодай бы ні, кідь пан Смоляк є знамый у світї, а Пряшівчане были вдячны, же пришов міджі них. І ту ся указав як справный чоловік, який ся не ганьбить зато, же є Русин. По русиньскы бісидовав, цїтовав і заспівав собі. Де бы не був, гордо проголошує, же є із Старины. Ёго кредом є выслов, же: „**што робить, робить із щірого серця**“.

Є то ориґінальный чоловік. Властнов снагов і пробыностев ся пропрацовав там, де є. Не заставує ся. Все є в русї. А все приходить з новыма нападами. Як, наприклад, выбудовати в Празі Палац уменя Далініум, де бы была стала выставка творів Салвадора Далі, автором проекту котрого бы мав быти знамый автор памятника двійнат в Нью Йорку – Лібескінт. Робота є в штадію приправ. Окрем выставок класічной модерны (Далі, Шаґал, Гоя, Пікассо, Варґол), **28. мая ся кінчыть выставка „жывого Пікасса“ німецького А. Р. Пенка, в юлу-августі ту увидять позерателі 100 графік М. Шаґала**, выставку котрых буде отварагы ёго внучка, **дале ту буде выставка творів Георгія Стоянова** і ряд іншых активіт.

М. Смоляк выростає на добрім воздуху. Ёго доменов не є елемент воды, але елемент воздуху. Може зато ся женив в літаділі із солистков Штатной оперы в Празі з Аленов Медковов, яка прияла умелечьке мено Міро і під таким меном выдала свое перше цедечко. Може зато ся і выбере до весміру і так ся стане першым чесько-словенськым туристом у козім. Едно є істе, же воздух му учаровав, як і карпатська природа, ку котрій ся радо вертатъ. Як і того дня, кідь з ним была бісідка в Пряшові. В першій радї він ішов за своіма тяжко хворыма родичами, за Василєм і Марёв Смоляковыма, які в нім выховали ласку ку родному дому, выбудовали в нім міцный ґрунт про робітность, а вхавили можность ся все чудовати над земным світом, який ся находить в руках чоловіка. І лем од него залежыть, ці вылетить на місяць, міджі звизды, або зістане приліпённый на землі. Міро є тот, котрый выбудовав памятник своему селу філмом (може, бы было треба зробити оправдовый памятник Старині, але то вже тема про акад. маляря Андрія Смоляка, який ся активізує в области ставляня легендарных постав), але і тот, хто хоче побісидовати із звиздами. Жычїме му то, бо знаме, же ёго розговор із звиздами ся донесе і к нам.

Марія МАЛЬЦОВСКА, фотка: А. З.

• Главный протагониста бісіды М. Смоляк і ведуча Клубу приятелів Шаріської ґалерії у Пряшові Астрід Дерфінякова.

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинки з фінанчнов помочов Міністерства культуры СР. Шефредактор: Александр ЗОЗУЛЯК, редакторкы: Кветослава КОПОРОВА, Марія МАЛЬЦОВСКА, языкова редакторка: Анна ПЛІШКОВА. Adresa: **Ludové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Тел.: 051/77 25 629. Передплатне на рік 250,- Ск, до сусідніх штатів – 600,- Ск, до загранича поштов ІІ. кл. 35 УСД, поштов І. кл. 43 УСД, заплатити мож і в редакції. Выроба: ДАТАПРЕСС у Пряшові. Регістрачне ч. **МК SR 417/91, МІС 49 438.** Опубікованы погляды дописователів не мусять быти згодны з поглядами редакції. Адреса новинок на интернеті – <http://narodny-novyny.presov.sk>, www.rusynacademy.sk, E-mail: rusyn@stonline.sk

DATAPRESS
TLAČIAREN
REKLAMA
GRAFKA

Rusín a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2